

Möjligheterna för invånarna i Mellersta Österbottens välfärdsområde att delta och påverka/utarbetande av ett program för deltagande

MÖVÄLSTY 20.03.2023 § 76

Beredningen

Delaktighets- och klientrelationschef Jussi Salminen

Välfärdsområdena är på många sätt Finlands genom tidernas största reform som rör hälso- och säkerhetstjänster som är viktiga för medborgarna. Målet är att alla ska få högkvalitativa och jämlika social- och hälsovårdstjänster samt brand- och räddningstjänster. I reformen framhålls och utökas medborgarnas påverkansmöjligheter.

Välfärdsområdeslagen ger tydliga riktlinjer för deltagande. Invånare i välfärdsområdet och användare av tjänster har rätt att delta i och påverka välfärdsområdets verksamhet. Välfärdsområdesfullmäktige ska ordna mångsidiga och effektiva möjligheter och metoder för deltagande och påverkan. (29 §) Det är viktigt för välfärdsområdet att beakta alla användare av tjänsterna, även de som använder sig av välfärdsområdets tjänster men som är fast bosatta någon annanstans.

Deltagande och påverkan kan enligt lagen (29 §) främjas särskilt genom:

- 1) diskussionsmöten och invånarråd ordnas,
- 2) åsikterna hos invånarna och personer som utnyttjar tjänster och regelbundet eller en längre tid bor eller vistas i välfärdsområdet reds ut innan beslut fattas,
- 3) företrädare för dem som använder tjänsterna väljs in i välfärdsområdets organ,
- 4) tjänsterna planeras och utvecklas tillsammans med dem som använder tjänsterna,
- 5) möjligheter att delta i planeringen av välfärdsområdets ekonomi ordnas,
- 6) invånare samt organisationer och andra sammanslutningar stöds när de tar egna initiativ till att planera och bereda ärenden.

Välfärdsområdets påverkansorgan (32 §)

Välfärdsområdesstyrelsen ska inrätta ett *ungdomsfullmäktige* för välfärdsområdet eller en motsvarande påverkansgrupp för unga för att garantera den unga befolkningens möjligheter att delta och påverka, ett äldreråd för välfärdsområdet för att garantera den äldre befolkningens möjligheter att delta och påverka och ett råd för personer med funktionsnedsättning för välfärdsområdet för att garantera möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att delta och påverka. Medlemmarna i dessa påverkansorgan ska väljas bland medlemmarna i motsvarande påverkansorgan i de kommuner som hör till välfärdsområdet på så vis att det från varje sådant kommunalt organ väljs minst en representant. Till påverkansorganen kan dessutom väljas andra personer. Välfärdsområdesstyrelsen ska sörja för påverkansorganens verksamhetsförutsättningar.

Förvaltningsstadgan för Mellersta Österbottens välfärdsområde har godkänts av välfärdsområdesfullmäktige 7.3.2022. I förvaltningsstadgans tredje kapitel anges vårt områdes påverkansorgan, vilka är

- områdesdelegationen
- ungdomsfullmäktige
- äldrerådet
- råd för personer med funktionsnedsättning
- klientrådet

Påverkansorgan spelar en viktig roll i välfärdsområdenas demokrati. De representerar dock bara en del av invånarna i välfärdsområdet och urvalet av deras medlemmar från de kommunala påverkande organen koncentrerar möjligheterna till delaktighet, representation och påverkan till en ganska liten grupp. Syftet med välfärdsområdets demokrati- och delaktighetsarbete bör vara att möjliggöra och stödja största möjliga invånardelaktighet och inflytande. Områdena behöver en mängd olika platser för deltagande, där vem som helst kan göra sin röst hörd. För att demokratiska reformer ska vara framgångsrika krävs ett flexibelt och omfattande utnyttjande av folks respons och engagemang i den kontinuerliga utvecklingen av deras närservice.

Konkret utarbetande av ett program för deltagande för Mellersta Österbottens välfärdsområde

Traditionellt sett har invånarnas deltagande varit ganska enkelriktat, till exempel så att invånarna informeras om olika frågor eller kan rösta i val. Eftersom välfärdsområdet aktivt vill bygga en ny sorts deltagandekultur införs framför allt nyare, dubbelriktade påverkansmetoder, där invånarna i ännu högre grad engageras interaktivt i att utveckla områdets service och verksamhet. Inom välfärdsområdet används olika metoder för deltagande på en mängd olika sätt beroende på vad deltagandet syftar till att uppnå. Nya metoder ger invånarna till exempel möjlighet att föra fram egna initiativ, få information och kan till och med ge direkt beslutanderätt. Man kan delta både digitalt och ansikte mot ansikte och antingen under en längre tid eller på engångsbasis. Oavsett vilken metod man valt följs vissa grundläggande principer inom området för att säkerställa att deltagandet blir effektivt och motiverande för deltagarna.

Ett program för deltagande ska göras upp för välfärdsområdet. Fokus för programmet är invånarnas delaktighet och påverkan i välfärdsområdets verksamhet och beslutsfattande. Programmet skapar en helhetsbild av principer, strukturer, god praxis, metoder, bedömningar och genomförande av deltagande. Det bygger en ny, ännu starkare deltagandekultur inom välfärdsområdet.

I välfärdsområdet behövs både representativa och direkta möjligheter till delaktighet och påverkan. Representativt inflytande är till exempel att rösta i eller ställa upp som kandidat i välfärdsområdesvalen, och att delta i verksamheten i

påverksansorgan som etablerats i välfärdsområdesvalen. Direkta former av delaktighet kan å sin sida vara till exempel att utarbeta initiativ, delta i samarbetstillfällen och klientråd, delta i utveckling av tjänster via en elektronisk plattform, fungera som erfarenhetsexpert och utvecklarklient, svara på enkäter och ge respons.

Invånare, kunder och erfarenhetsexperter kommer även fortsättningsvis att vara en viktig del i utvecklingen av tjänster, liksom fullmäktige, styrelsen, nämnder, påverkansorgan, organisationer och företag. På så vis säkerställs att välfärdsområdet utvecklar jämställda, högkvalitativa, tillgängliga och genuint klientorienterade bastjänster, som organiseras och produceras av kunnig personal.

Målet med reformen av social- och hälsovården och räddningsväsendet är att säkra jämställda och högkvalitativa social-, hälso- och räddningstjänster för invånarna i välfärdsområdet, att förbättra tillgängligheten till och tillgången på tjänster, att minska skillnaderna i välfärd och hälsa, säkra tillgången till yrkeskunnig arbetskraft, att svara på de utmaningar som orsakas av åldrande befolkning och sjunkande födelsetal och för att bromsa kostnadsökningen. Genom att satsa på mångsidiga metoder för deltagande kan många fördelar uppnås när det gäller regionens invånare, förtroendevalda och livskraften i hela regionen samt bidra till att förverkliga målen för vårdreformen samtidigt som demokratin stärks. Välfärdsområdena har en historisk möjlighet att ta sig an rollen som pionjärer i förnyandet av den finländska demokratin. De påverkansmetoder som finländska medborgare har tillgång till är (förutom medborgar- och kommuninvånarinitiativ) mer än hundra år gamla, så det behövs nya sätt att bli delaktig utöver genom att rösta.

Programmet för deltagande har utarbetats genom delaktighet. För att säkerställa detta har en bred och mångsidig beredningsarbetsgrupp sammanställts för att stödja beredningen. Den beredande arbetsgruppen har tagit fram ett program för delaktighet, bett om synpunkter på det från påverkansorganen och språknämnden samt anordnat ett informations-/hörandetillfälle för invånarna i välfärdsområdet.

Genomförandet av programmet är tänkt att följas upp och utvecklas genom exempelvis diskussionsplattformen Pol.is, där det är möjligt att inhämta breda befolkningsgruppers ställningstaganden och åsikter om möjligheterna till delaktighet och påverkan i Mellersta Österbottens välfärdsområde. De första enkäterna är planerade att genomföras under våren 2023.

Undersökningen Demokraattiset osallistumismahdollisuudet Suomessa (Demokratiska möjligheter till delaktighet i Finland) undersökte åsikter om demokrati, delaktighet och inkludering samt framtidsbilder av demokrati hos medborgare, förtroendevalda och myndigheter som verkar på kommun- och välfärdsområdesnivå. På längre sikt jämförs resultatet av undersökningen om framtidens demokratiska möjligheter i Finland med den undersökning som genomfördes 14.9.2022 och det kommer att undersökas om delaktighet, deltagande och påverkansmöjligheter har stärkts i

Mellersta Österbottens välfärdsområde. De kortsiktiga resultaten övervakas med måtetal och perspektiv angående hur vi konkret kan möta förväntningarna från invånarna i Mellersta Österbotten när det gäller att stärka inkluderingen.

Som tilläggsmaterial Mellersta Österbottens program för deltagande

Förslag till beslut   Välfärdsområdesstyrelsen beslutar sända Mellersta Österbottens program för deltagande till välfärdsområdesfullmäktige för godkännande.

Beslut   Förslaget till beslut godkändes.

MÖVÅLFM 03.04.2023 § 19
929/00.02.01/2023

Beredningen   Delaktighets- och klientrelationschef Jussi Salminen

Bilaga A § 19 Mellersta Österbottens program för deltagande

Förslag till beslut   Välfärdsområdesfullmäktige beslutar i enlighet med välfärdsområdesstyrelsens förslag godkänna det bifogade programmet Mellersta Österbottens program för deltagande.

Beslut   Förslaget godkändes.

Ant. för kännedom. Piia Rautiola, ledamot i välfärdsområdesfullmäktige och i välfärdsområdesstyrelsen kom till sammanträdet kl. 12:30 under behandlingen av ärendet och före beslutsfattandet.